

PEDAGOGICAL SCIENCES

SCIENTIFIC-PEDAGOGICAL RESEARCH ON A SAFE EDUCATIONAL ENVIRONMENT

Bieliayeva N.,

Ph.D. Candidate, Ukrainian State University named by Mykhailo Drahomanov, Kyiv

Zatserkovna O.,

*Acting Head of the Department of Organizing Scientific Research,
Ukrainian State University named by Mykhailo Drahomanov, Kyiv*

Mohylat A.,

*Ph.D. Candidate at the Department of Technological Education,
Ukrainian State University named by Mykhailo Drahomanov, Kyiv*

Lukashenko K.

*Ph.D. Candidate at the Department of Technological Education,
Ukrainian State University named by Mykhailo Drahomanov, Kyiv*

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Бєляєва Н.

Здобувач, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Київ

Зацерковна О.

*в.о. начальника відділу організації наукових досліджень,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Київ*

Могилат А.

*Аспірант кафедри технологічної освіти,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Київ*

Лукашенко К.

*Аспірант кафедри технологічної освіти,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Київ*

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10724435>

Abstract

The article is dedicated to the development of a model for creating a safe educational environment in times of armed conflict and its experimental verification. The primary goal of the research is to ensure the safety and harmonious development of the educational process for learners in the context of armed conflict. The authors identify key principles of the model, such as humanization, purposefulness, unity of upbringing and learning, humanization, connection with life, societal, and professional orientation. Organizational and methodological conditions for the successful implementation of the model are outlined, including the application of various methods to shape the motivation of teachers and their readiness for the design and implementation of a safe educational environment. The study analyzes the duration and stages of teachers' readiness formation, distinguishing the basic-propaedeutic, technological, and professional mastery stages. The research results confirm the effectiveness of the proposed model and advocate for its integration into the educational process to establish a safe educational environment during times of armed conflict.

Анотація

Стаття присвячена розробці моделі для створення безпечного освітнього середовища в умовах воєнного стану та її експериментальній перевірці. Основна мета дослідження полягає в забезпеченні безпеки та гармонійного розвитку освітнього процесу для здобувачів освіти в умовах збройного конфлікту. Автори визначають ключові принципи моделі, такі як гуманізація, цілеспрямованість, єдність виховання та навчання, гуманітаризація, зв'язок із життям, просупільна та професійна спрямованість. Визначені організаційно-методичні умови успішної реалізації моделі, зокрема застосування різноманітних методів формування мотивації вчителів та їхню готовність до проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища. Дослідження аналізує тривалість та етапи формування готовності вчителів, визначаючи базово-пропедевтичний, технологічний та етап професійної майстерності. Результати дослідження підтверджують ефективність запропонованої моделі та впровадженню її в освітній процес для створення безпечного освітнього середовища в умовах воєнного стану.

Keywords: educational process, model, safe educational environment, design, state of war.

Ключові слова: освітній процес, модель, безпечне освітнє середовище, проєктування, воєнний стан.

Науково-педагогічні дослідження безпечного освітнього середовища, в умовах воєнного стану, є одним із пріоритетних напрямів здійснення освітнього процесу в закладах освіти. Безпека передбачає максимальну захищеність здобувачів освіти, комфортність перебування на території та в приміщеннях під час освітнього процесу. Важливою складовою безпечного освітнього середовища є визначеність правил та норм, із якими повинні бути обізнані всі учасники освітньої діяльності та відвідувачі закладів освіти. До них відносяться: комплекс заходів із фізичної безпеки (правила поведінки із виявленими вибухонебезпечними предметами, пожежної безпеки, профілактика травматизму, безпечна організація освітнього і виховного процесу, цивільної безпеки тощо), повноцінного та корисного харчування здобувачів, інформаційної, психологічної безпеки та виконання санітарно-медичних вимог [4].

Забезпечення безпечного освітнього середовища здобувачів освіти під час освітнього процесу потребує науково обґрунтованої моделі з врахуванням методологічних підходів, а саме: компетентнісного, діяльнісного, середовищного, аксіологічного, системного та особистісно орієнтованого.

На сьогодні існує низка моделей організації освітнього середовища, що ґрунтуються на засадах особистісної орієнтації, культуровідповідності, індивідуалізації та диференціації, запровадження сумісно-розподілених форм організації освітньої діяльності. Зокрема, комунікативно-орієнтована модель, еколого-особистісна, антрополого-психологічна, психодидактична, екопсихологічна, модель індивідуалізації та диференціації [1, 2, 5].

Еколого-особистісна модель освітнього середовища спирається на розгляд освітнього середовища як різновиду середовища проживання, яким створюються умови для формування особистості та системи впливу за зразками соціального діяльнісно-технологічного та просторово-предметного оточення, що надають або обмежують освітні можливості.

Психодидактична модель індивідуалізації та диференціації освітнього середовища спрямована на формування соціальної зрілості здобувачів освіти засобами варіативності, осучаснення, духовності та адаптованості освіти, якими створюються індивідуальні освітні траєкторії.

Комунікативно-орієнтована модель освітнього середовища є формою співпраці між педагогічними працівниками і здобувачами освіти для ознайомлення та передачі норм життєдіяльності на засадах сумісної діяльності й плідної співпраці. В результаті формуються опосередковані навчально-виховні впливи психолого-педагогічних настанов педагогів, кураторів груп, коучів.

Антрополого-психологічна модель освітнього середовища визначає сукупність умов та обставин захисту молоді від негативних впливів за показниками його ресурсної насиченості та організаційно-структурної підконтрольності закладами освіти освітнього простору.

Екопсихологічна модель освітнього середовища передбачає створення умов соціалізації в суспільстві, розвитку суб'єктивних якостей здобувачів освіти, їхню сумісну діяльність з викладачами, розвиток здібностей та творчої природи в контексті системи «людина довкілля».

Метою нашої моделі було створення безпечного освітнього середовища для здобувачів освіти в умовах воєнного стану та готовності майбутніх учителів до його проєктування та реалізації. Модель побудована на принципах: гуманізації, цілеспрямованості, послідовності, єдності виховання та навчання, гуманітаризації, зв'язку із життям, просуспільної та професійної спрямованості.

Для успішної реалізації моделі безпечного освітнього середовища для здобувачів освіти в умовах воєнного стану були визначені організаційно-методичні умови:

- застосування широкого набору методів формування стійкої позитивної освітньо-професійної мотивації педагогів до проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища;

- поетапне формування готовності викладачів до проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища здобувачів освіти, починаючи з першого, базово-пропедевтичного етапу, через другий, технологічний етап до третього етапу професійної майстерності;

- інтеграція проєктної діяльності до змісту професійної підготовки викладачів, шляхом впровадження змістового модуля «Проєктування та реалізація безпечного освітнього середовища в умовах воєнного стану».

Модель створення безпечного освітнього середовища для здобувачів освіти в умовах воєнного стану містить три блоки: змістовий, процесуальний і результативно-діагностувальний (рис.1.).

До змісту навчальних дисциплін змістового блоку «Організація і управління освітнім процесом у Новій українській школі», «Основи і методика викладання соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі», було введено теми, що спрямовані на набуття нових теоретичних знань та формування практичних умінь з проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища. Темі зорієнтовані на професійно-педагогічну діяльність майбутнього вчителя: аналіз розробленості проблеми проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища здобувачів освіти у науково-педагогічних дослідженнях, організаційно-педагогічні умови проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища, сутнісно-змістова характеристика проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища здобувачів, практичний досвід проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища для учасників освітнього процесу, педагогічна модель проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища здобувачів освіти в умовах воєнного стану, організаційно-методичний супровід проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища здобувачів.

Результати ефективності впровадження запропонованої моделі безпечного освітнього середовища для здобувачів освіти в умовах воєнного стану перевірялися за когнітивним, операційно-діяльнісним, особистісно-емпатійним, компетентісно-педагогічним критеріями [3].

Діагностичні зміни готовності майбутніх учителів до проектування та реалізації безпечного освітнього середовища за когнітивним критерієм в

контрольних та експериментальних групах на початку формульовального експерименту та після його завершення наведено в таблиці 1.

Результати діагностики засвідчили, що більше третини (34,9%) здобувачів експериментальних груп проявили високий рівень розуміння понять та способів реалізації безпечного освітнього середовища. В контрольних групах таких здобувачів було лише трохи більше четвертої частини (26,2%).

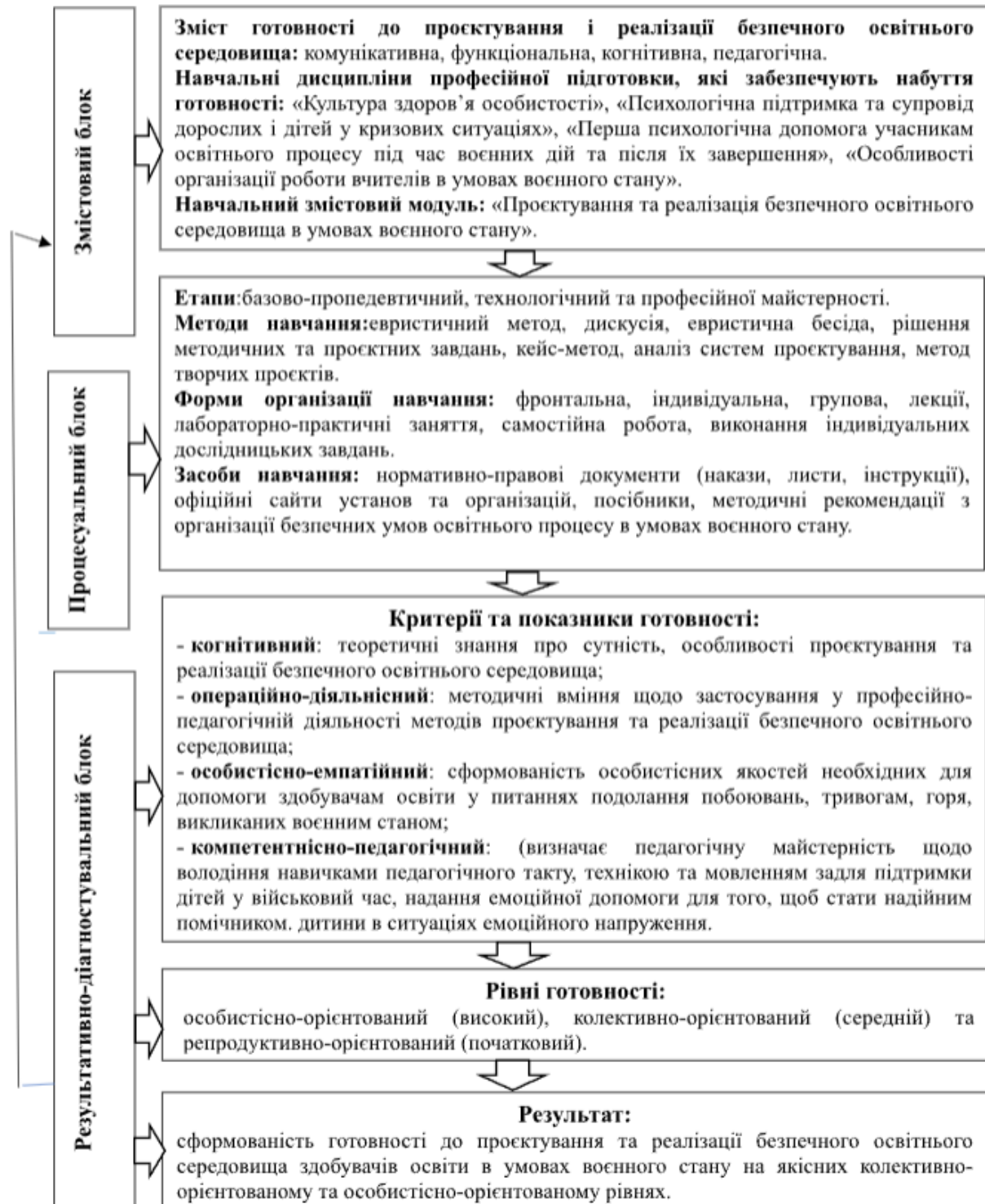

Рис. 1. Модель безпечного освітнього середовища для здобувачів освіти в умовах воєнного стану

Негативна динаміка змін готовності за когнітивним критерієм відбулася серед студентів експериментальних груп на початковому рівні (–14,3%), які мали суттєві труднощі в тлумаченні

базових понять. У контрольних групах такі відмінності мали несуттєвий характер (+1,9%). Це підтверджує ефективність першого (базово-пропедевтичного) етапу впровадження експериментальної моделі.

Таблиця 1.

Динаміка змін сформованості готовності майбутніх учителів до проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища здобувачів освіти в умовах воєнного стану за когнітивним критерієм у експериментальних та контрольних групах

Рівні	На початку формуального експерименту				Після формуального експерименту			
	КГ		ЕГ		КГ		ЕГ	
	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%
Особистісно-орієнтований (високий)	28	27,2	28	26,4	27	26,2	37	34,9
Колективно-орієнтований (середній)	34	33,0	34	32,0	33	32,1	40	37,7
Репродуктивно-орієнтований (початковий)	41	39,8	44	41,6	43	41,7	29	27,4
Усього	103	100	106	100	103	100	106	100

У ході другого (технологічного) етапу впровадження моделі було встановлено готовність майбутніх учителів до проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища за операційно-діяльнісним та особистісно-емпатійним критеріями.

Динаміка змін готовності майбутніх учителів до проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища здобувачів в умовах воєнного стану за операційно-діяльнісним критерієм на початку формуального експерименту і після його завершення представлена в таблиці 2. Готовність майбутніх учителів за показниками операційно-діяльнісного критерію визначалася засобами методик діагностики сформованості лідерських якостей (наполегливості, ініціативності) та емоційної стійкості. Здобувачам освіти було запропоновано тестування для визначення рівнів стресостійкості, яким характеризувалися вияви дратівливості, нервозності та здатності до контролю цих негативних особистісних якостей. За результатами тестування 73,0% здобувачів експериментальних груп

виявили низький та середній рівні нестабільності, що відповідає середньому та високому рівням стабільності.

Для визначення виявів ініціативності та наполегливості здобувачі проходили тестування на тему «Чи цілеспрямована ви людина?». Здобувачі експериментальних груп продемонстрували високі рівні вичуву здатності до інноваційної ініціативності (78%). Решта здобувачів проявили сумніви та побоювання у використанні новацій.

За даними таблиці 2, динаміка показників операційно-діяльнісного критерію є позитивною. Збільшення числа здобувачів експериментальних груп, у порівнянні з контрольними групами, на високому рівні склало 8,8%. На початку експерименту високий рівень виявили 20,8% здобувачів експериментальних груп, а на завершенні формуального етапу експерименту їх стало 32,1%, тобто відбулося збільшення на 11,3%. У контрольних групах таке зростання сталося лише на 0,9%.

Таблиця 2

Динаміка змін сформованості готовності майбутніх учителів до проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища учнів в умовах воєнного стану за операційно-діяльнісним критерієм у експериментальних та контрольних групах

Рівні	На початку формуального експерименту				Після формуального експерименту			
	КГ		ЕГ		КГ		ЕГ	
	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%
Особистісно-орієнтований (високий)	23	22,4	22	20,8	24	23,3	34	32,1
Колективно-орієнтований (середній)	40	38,8	39	36,8	41	39,8	44	41,5
Репродуктивно-орієнтований (початковий)	40	38,8	45	42,4	38	36,9	28	26,4
Усього	103	100	106	100	103	100	106	100

Суттєвим є зменшення на 16,0% числа здобувачів експериментальних груп із початковим рівнем сформованості готовності за операційно-діяльнісним критерієм. У контрольних групах ця зміна склала несуттєве зменшення на 1,2%.

Динаміка сформованості готовності майбутніх учителів до проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища за особистісно-емпатійним критерієм в контрольних та експериментальних групах на початку формульовального експерименту та після його завершення представлена в таблиці 3.

Таблиця 3

Динаміка змін сформованості готовності майбутніх учителів до проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища здобувачів в умовах воєнного стану за особистісно-емпатійним критерієм у експериментальних та контрольних групах

Рівні	На початку формульовального експерименту				Після формульовального експерименту			
	КГ		ЕГ		КГ		ЕГ	
	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%
Особистісно-орієнтований (високий)	28	27,2	29	27,4	31	30,1	41	38,7
Колективно-орієнтований (середній)	44	42,7	46	43,4	46	44,7	49	46,2
Репродуктивно-орієнтований (початковий)	31	30,1	31	29,2	26	25,2	16	15,1
Усього	103	100	106	100	103	100	106	100

Позитивна динаміка готовності на високому рівні в експериментальних групах склала приріст +11,3%, а в контрольних – лише +2,9%. Ці здобувачі виявили лідерські якості: емоційну стійкість, толерантність, гнучкість, комунікабельність, наполегливість, розуміння необхідності формування якостей, необхідних для допомоги здобувачам у питаннях подолання побоювань, тривожності, горя, викликаних воєнним станом. Водночас в експериментальних групах відбулося зменшення на 14,1% кількості здобувачів, які проявили початковий рівень готовності до проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища. Цей етап характеризується необхідністю додаткових дій виховного характеру з боку викладачів для усвідомлення залежності ефективності проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища здобувачів від сформованості лідерських особистісних якостей.

На заключному (третьому) етапі професійної майстерності було здійснено вимірювання рівнів прояву таких складових педагогічної готовності, як педагогічна комунікація, спрямованість, педагогічна техніка, педагогічні здібності майбутніх учителів. Для цього було проведено тестове опитування з визначення сформованості складових педагогічної майстерності здобувачів освіти. Тестові питання давали змогу виявити здатність майбутніх

учителів до вибору оптимальних шляхів вирішення проблемних педагогічних ситуацій.

Вивчення рівня комунікативної складової готовності майбутніх учителів до проєктування та розвитку безпечного освітнього середовища здобувачів було здійснено за тестовою методикою діагностики лідерських здібностей, що містить питання для визначення здатності до входження особистості в мовні контакти, відчувати та долати психологічні бар'єри спілкування. Результати тестування показали, що 78% здобувачів експериментальних груп набрали від 26 до 40 балів, що є свідченням достатнього рівня сформованості комунікативності. І лише 7% здобувачів експериментальних груп набрали менше 25 балів, виявивши низький рівень комунікативної готовності. Водночас було виявлено 6% здобувачів, які набрали більше 40 балів, що вказує на їхню занадто високу комунікативність, що, певною мірою, шкодить доведенню розпочатих ними справ до логічного завершення.

Визначено динаміку готовності майбутніх учителів до проєктування та реалізації безпечного освітнього простору здобувачів за компетентісно-педагогічним критерієм у контрольних та експериментальних групах до початку формульовального експерименту та після його проведення, представлено в таблиці 4.

Таблиця 4

Динаміка змін сформованості готовності майбутніх учителів до проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища здобувачів в умовах воєнного стану за компетентісно-педагогічним критерієм у експериментальних та контрольних групах

Рівні	На початку формуального експерименту				Після формуального експерименту			
	КГ		ЕГ		КГ		ЕГ	
	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%
Особистісно-орієнтований (високий)	30	29,2	29	27,2	33	31,7	39	36,9
Колективно-орієнтований (середній)	38	36,9	39	36,9	40	38,8	45	42,1
Репродуктивно-орієнтований (початковий)	35	33,9	38	35,9	30	29,5	22	21,0
<i>Усього</i>	<i>103</i>	<i>100</i>	<i>106</i>	<i>100</i>	<i>103</i>	<i>100</i>	<i>106</i>	<i>100</i>

Особистісно-орієнтований (високий) та колективно-орієнтований (середній) рівні готовності майбутніх учителів до проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища здобувачів в умовах воєнного стану збільшилися в експериментальних групах відповідно, на 9,7% та 5,9%. Кількість здобувачів на репродуктивному (початковому) рівні зменшилася в експериментальних групах на 14,9%. У контрольних групах позитивна динаміка цих змін була несуттєвою: особистісно-орієнтований (високий) рівень збільшився на 2,5%,

колективно-орієнтований (середній) – на 1,9%, а репродуктивно-орієнтований (початковий) рівень зменшився лише на 4,4%.

Узагальнення отриманих даних, за чотирма критеріями готовності майбутніх учителів до проєктування і реалізації безпечного освітнього середовища здобувачів освіти, передбачало порівняння даних до початку формуального експерименту та після його завершення, отриманих в експериментальних та контрольних групах (таблиця 5).

Таблиця 5

Динаміка рівнів готовності майбутніх учителів до проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища здобувачів освіти в експериментальних та контрольних групах за результатами формуального експерименту

Рівні готовності		Кількість здобувачів освіти															
		У контрольних групах								В експериментальних групах							
		Когнітивний критерій		Операційно-діяльнісний критерій		Особистісно-емпатичний критерій		Компетентісно-педагогічний критерій		Когнітивний критерій		Операційно-діяльнісний критерій		Особистісно-емпатичний критерій		Компетентісно-педагогічний критерій	
		Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%
		Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%
Високий	До	28	27,2	23	22,4	28	27,2	30	29,2	28	26,4	22	20,8	29	27,4	29	27,2
	Після	27	26,2	24	23,3	31	30,1	33	31,7	37	34,9	34	32,1	41	38,7	40	37,8
Середній	До	34	32,0	40	38,8	44	42,7	38	36,9	34	32,0	39	36,8	46	43,4	39	36,9
	Після	33	32,1	41	39,8	46	44,7	40	38,8	40	37,7	44	41,5	49	46,2	45	42,4
Початковий	До	41	39,8	40	38,8	31	30,1	35	33,9	44	41,6	45	42,4	31	29,2	38	35,9
	Після	43	41,7	38	36,9	26	25,2	30	29,5	29	27,4	28	26,4	16	15,1	21	19,8
<i>Разом</i>		<i>103</i>	<i>100</i>	<i>103</i>	<i>100</i>	<i>103</i>	<i>100</i>	<i>103</i>	<i>100</i>	<i>106</i>	<i>100</i>	<i>106</i>	<i>100</i>	<i>106</i>	<i>100</i>	<i>106</i>	<i>100</i>

Результати проведеного дослідження вказують на те, що розбіжність між показниками за когнітивним критерієм готовності на високому (особистісно-орієнтованому) рівні складала між контрольними та експериментальними групами 8,7% на користь здобувачів експериментальних груп, які давали правильні відповіді щодо розуміння понять та способів реалізації безпечного освітнього середовища. 5,6% змін на середньому (колективно-орієнтованому) рівні сталися внаслідок суттєвого зростання показників особистісно-орієнтованого (високого) рівня. Ці здобувачі вирізнялися фрагментарністю теоретичних знань, зазнавали труднощів у встановленні взаємозв'язків між ключовими поняттями. Інтеграція ними теоретичних знань про дії з проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища здобувачів освіти не мала ознак цілісної системи діяльності даного виду. Одночасного істотного зменшення на 14,3% кількості здобувачів експериментальних груп, у порівнянні з контрольними, на початковому (репродуктивно-орієнтованому) рівні готовності, які вже не зазнавали суттєвих труднощів у тлумаченні базових понять, що вказує на сформованість системи професійно-педагогічних знань із проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища здобувачів освіти.

Було констатовано наступні динамічні зміни показників готовності майбутніх учителів до реалізації безпечного освітнього середовища здобувачів освіти за операційно-діяльнісним критерієм. Так, особистісно-орієнтований (високий) рівень дав приріст в експериментальних групах, у порівнянні з контрольними, +8,8% здобувачів, які проявили знання та практичні вміння щодо різноплановості й широти спектру дій та способів здійснення цієї діяльності. Колективно-орієнтований (середній) рівень мав зростання на 1,7% (внаслідок приросту вияву ознак високого рівня) здобувачів, що вирізнялися частковою обізнаністю і володінням вміннями з виконання різнопланових дій та способів проєктування безпечного освітнього середовища здобувачів. Репродуктивно-орієнтований (початковий) рівень готовності зменшився в експериментальних групах на 10,5% здобувачів, що раніше виявили здатність лише до виконання окремих дій та способів діяльності даного виду.

Динаміка змін показників готовності майбутніх учителів експериментальних груп до реалізації безпечного освітнього середовища здобувачів освіти, порівняно з контрольними групами, за особистісно-емпатійним критерієм була також достатньо позитивно-динамічною. Особистісно-орієнтований (високий) рівень мав приріст +8,6% здобувачів, які виявили толерантність, наполегливість, комунікабельність, гнучкість, емоційну стійкість; розуміння необхідності формування у себе якостей, необхідних для допомоги здобувачам у питаннях подолання тривожності, побоювань, горя, викликаних воєнним станом. Колективно-орієнтований (середній) рівень зріс на 1,5% у здобувачів, що ситуативно виявляли рівень сформованості усіх зазначених вище особистісних якостей.

Репродуктивно-орієнтований (початковий) рівень мав зниження на 10,1% серед здобувачів, які до початку формуального експерименту проявили недостатню вмотивованість щодо допомоги здобувачам у питаннях подолання тривожності, побоювань, горя, викликаних воєнним станом. Вони потребували додаткових дій виховного характеру з боку викладачів для усвідомлення залежності ефективності проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища здобувачів освіти від сформованості лідерських особистісних якостей.

За результатами діагностування показників готовності майбутніх учителів експериментальних груп до реалізації безпечного освітнього середовища здобувачів освіти, за компетентісно-педагогічним критерієм, порівняно з контрольними групами було встановлено суттєве динамічне зростання особистісно-орієнтованого (високого) рівня готовності на 6,1%, у яких виявлено сформованість таких складових педагогічної майстерності як володіння навичками педагогічного такту, технікою та мовленням задля підтримки здобувачів у військовий час, надання емоційної допомоги для того, щоб стати надійним помічником молоді в ситуаціях емоційного напруження. Відбулося збільшення колективно-орієнтованого (середнього) рівня на 3,6% здобувачів, які володіють такими складовими педагогічної майстерності як педагогічне мовлення, педагогічна техніка, педагогічний такт, але відчувають певні труднощі в процесі проєктування педагогічних впливів на інших учасників освітнього процесу. Сталося зменшення здобувачів із виявами репродуктивно-орієнтованого (низького) рівня на 9,7%, які раніше демонстрували сформованість складових педагогічної майстерності, яка характеризувалася недостатньою ефективністю педагогічних впливів на інших.

Висновок. За кожним критерієм готовності майбутніх учителів експериментальних груп до реалізації безпечного освітнього середовища здобувачів освіти в умовах воєнного стану в експериментальних групах було відзначено позитивну динаміку змін, яка має суттєву переважуючу відмінність над результатами готовності даного виду, зафіксованими в контрольних групах. Вірогідність отриманих результатів нашого дослідження, за програмою формуального педагогічного експерименту, було підтверджено статистичним аналізом значущості досягнутої ефективності впровадженої моделі.

Розроблена нами модель безпечного освітнього середовища для здобувачів освіти в умовах воєнного стану є комплексною та системною, спрямованою на забезпечення гармонійного розвитку освітнього процесу. Вона ґрунтується на принципах гуманізації, цілеспрямованості, послідовності, єдності виховання та навчання, гуманітаризації, зв'язку із життям, просуспільної та професійної спрямованості. Для успішної імплементації моделі в умовах воєнного стану визначені організаційно-методичні умови, серед яких важливими елементами є застосування різноманітних методів фор-

мування мотивації вчителів та поетапне формування їх готовності до проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища. Цей підхід визначається трьома етапами: базово-пропедевтичним, технологічним та етапом професійної майстерності. Такий комплексний підхід сприяє створенню стабільного та позитивного освітнього середовища, де здобувачі освіти можуть отримати якісні та безпечні знання під час воєнного стану.

Список літератури:

1. Bieliaieva, N., Holiiad, I., Dynko, V., & Mogilat, A. (2023). Developing and Implementing a Distance Learning Model for Training Specialists of the Future. *Futurity Education*, 3(2), 182–198.

2. Голяд І., Тропіна М. Педагогічні умови організації науково-дослідницької роботи здобувачів освіти для формування STEM-компетентностей. Сучасні тенденції розвитку освіти й науки : проблеми та перспективи: зб. наук.

праць / [гол.ред. Ю.І. Колісник-Гуменюк]. Київ - Львів – Бережани – Ломжа, 2023. Вип. 12. С. 23-30.

3. Голяд, І, Тропіна, М. (2023). Теоретичні основи багаторівневої системи підготовки майбутніх педагогів профільного і професійного навчання в умовах воєнного стану. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні освітні технології в системі неперервної освіти: вітчизняний і світовий досвід упровадження». – Київ: Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 28-29 квітня 2023. – с. 42–44.

4. Закон України «Про освіту». https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19?find=1&text=документ+про+вищу+освіту#w1_1

5. Міровська М. Концептуальна модель управління освітнім процесом закладу освіти на основі кейс-менеджменту. Імідж сучасного педагога : електр. наук. фах. журнал. 2018. № 3 (180). С. 30-35. URL : <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/131686>.